KOMISIA EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 15.2.2008
KOM(2008) 85 v konečnom znení

SPRÁVA KOMISIE

Piata správa o občianstve v Únii
(1. máj 2004 – 30. jún 2007)

[SEC(2008) 197]

SPRÁVA KOMISIE

Piata správa o občianstve v Únii
(1. máj 2004 – 30. jún 2007)

1. ÚVOD

Stále viac obyvateľov Európy študuje, uzatvára manželstvo, žije alebo pracuje v členskom štáte, ktorého nie sú štátnymi príslušníkmi. K 1. januáru 2006 si približne 8,2 milióna obyvateľov EÚ uplatnilo svoje právo na pobyt v inom členskom štáte[1].

Výsledky Flash Eurobarometra z roku 2007 týkajúce sa prieskumu verejnej mienky o občianstve v Európskej únii[2] ukázali, že Európania sú si v prevažnej miere vedomí ich štatútu občanov Únie, ale chceli by byť lepšie informovaní o svojich právach. Viac ako 75 % občanov EÚ pozná výraz „občan Európskej únie“ a je si vedomých skutočnosti, že občianstvo Únie sa získava automaticky so štátnou príslušnosťou členského štátu. 90 % občanov EÚ vie, že sú súčasne občanmi Únie ako aj štátnymi príslušníkmi členského štátu.

Počas piatich posledných rokov si je možné všimnúť výrazné zlepšenie vo všeobecnom povedomí Európanov o ich štatúte občanov Únie. Približne o 8 % viac Európanov sa tento rok v porovnaní s rokom 2002 sa vyjadrilo, že sú dobre oboznámení s výrazom „občan Európskej únie“ a vedia čo znamená, kým o 15 % viac respondentov vie, že občianstvo Únie sa získava automaticky so štátnou príslušnosťou členského štátu.

Menej ako tretina respondentov (31 %) však má pocit, že je „dobre informovaná“ o svojich právach občanov Únie.

Komisia stavia občana do centra svojej politiky a bude občanov aj naďalej informovať o ich právach a zabezpečovať, aby občania mohli využívať tieto slobody v celej Únii.

Článok 22 Zmluvy o ES vyžaduje, aby Komisia podávala Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru každé tri roky správu o uplatňovaní ustanovení časti dva Zmluvy o ES, ktoré sa týkajú občianstva v Únii. V tejto 5. správe sa hodnotí uplatňovanie týchto ustanovení počas obdobia od 1. mája 2004 do 30. júna 2007 z hľadiska vývoja Únie a posudzuje potreba posilnenia práv udelených obyvateľom Únie.

Správa sa zameriava na právny základ práv občanov, konkrétne na **právo pohybovať sa a zdržiavať sa na území EÚ** (článok 18), **právo voliť a byť volený do orgánov miestnej samosprávy v členskom štáte v mieste bydliska** (článok 19), **právo na poskytnutie diplomatickej a konzulárnej ochrany v tretích krajinách** (článok 20), **petičné právo obrátiť sa na Európsky parlament (EP)** a **právo obrátiť sa na ombudsmana** (článok 21). Okrem toho poskytuje prehľad o pokroku dosiahnutom v oblastiach súvisiacich s občianstvom v širšom zmysle, medzi ktoré patrí rovnaké zaobchádzanie v zmysle štátnej príslušnosti a ochrany základných práv.

---

[1] Odhady Eurostatu (pozri prílohu k tejto správe).
[2] Flash Eurobarometer 213

2. OBČIANSTVO V ÚNII

2.1. Problémy súvisiace so získaním a stratou štátneho občianstva

Zmluva o ES stanovuje, že každá osoba so štátnym občianstvom členského štátu je občanom Únie a že občianstvo v Únii dopĺňa a nenahradzuje štátne občianstvo (článok 17 ods. 1). Vo vyhlásení č. 2, ktoré tvorí prílohu k Zmluve o ES sa definuje, že štátna príslušnosť danej osoby sa stanovuje výlučne odkazom na pravidlá o štátnom občianstve daného členského štátu a Európsky súdny dvor (ESD) potvrdil, že získanie alebo strata štátneho občianstva spadá do právomoci členských štátov. Komisii bolo doručených mnoho podnetov, správ mimovládnych organizácií, petícií a otázok EP, ktoré sa týkali problémov v určitých členských štátoch súvisiacich so získaním a stratou štátneho občianstva.

Komisia si osobitne uvedomuje problémy týkajúce sa osôb patriacich k rusky hovoriacej menšine v **Estónsku a Lotyšsku,** ktorí sú považovaní za „**neobčanov“,** a situáciu „**vymazaných osôb**“ v **Slovinsku**. Ďalší problém, ktorý vyvolal diskusiu, sa týka **rozšírenia štátneho občianstva na štátnych príslušníkov inej krajiny** na základe, okrem iného, ich príslušnosti k etnickej komunite.

Komisia nemá právomoc zaoberať sa otázkou získania alebo straty štátneho občianstva. V rámci svojej právomoci sa však snaží prispieť k riešeniam spojeným s týmto problémom podporou integrácie a využívaním nástrojov Spoločenstva, ktoré má k dispozícii, napríklad, zabezpečenie, aby členské štáty dôsledne uplatňovali antidiskriminačné právne predpisy ES.

2.2. Prístup k občianstvu v Únii

Občianstvo v Únii sa získava na základe nadobudnutia štátneho občianstva členského štátu. Bez vplyvu na skutočnosť, že samotné členské štáty sú naďalej príslušnými subjektmi v oblasti právnych predpisov týkajúcich sa štátneho občianstva, Rada na zasadnutí v Tampere v roku 1999 schválila *„cieľ, aby štátni príslušníci tretích krajín s dlhodobým legálnym pobytom mali možnosť získať štátne občianstvo v členskom štáte, v ktorom majú bydlisko“*.

Rada prijala v roku 2004 **spoločné základné zásady (SZZ) o integrácii** s cieľom pomôcť členským štátom pri formulovaní integračných politík[3]. V jednej z nich sa uvádza, že účasťou prisťahovalcov na demokratickom procese a na formulovaní integračných politík a opatrení sa podporuje ich začlenenie. Komisia prijala v roku 2005 **„spoločný program pre integráciu“,** ktorom navrhuje opatrenia na zavedenie SZZ do praxe[4]. Predložila návrhy, napríklad, aby sa na národnej úrovni vypracovali prípravné programy v oblasti občianstva a naturalizácie a aby sa na úrovni EÚ podporil prieskum a dialóg o otázkach identity a občianstva. V tretej výročnej správe o migrácii a integrácii[5] sa potvrdzuje význam rôznych foriem zapájania do občianstva pre štátnych príslušníkov tretích krajín.

V záveroch Rady o posilnení integračných politík v EÚ propagovaním jednoty v rozmanitosti prijatých v júni 2007 sa členské štáty vyzývajú, aby s podporou Komisie preskúmali a objasnili rôzne predstavy o zapájaní do občianstva a občianstve a vymieňali si skúsenosti v oblasti naturalizačných systémov.

---

[3] Dokument Rady 14615/04.
[4] KOM(2005) 389.
[5] KOM(2007) 512.

2.3. Podpora európskeho občianstva

Občania by mali byť informovaní o svojom európskom občianstve, jeho výhodách, ako aj právach a povinnostiach, ktoré z neho vyplývajú, ak majú rozvíjať zmysel pre európsku identitu a plne podporovať európsku integráciu. Iniciatívy, medzi ktoré patrí **akčný program Spoločenstva na podporu aktívneho európskeho občianstva**[6], ktorý sa uskutočňoval v rokoch 2004 – 2006, a **„program Európa pre občanov“**[7] na obdobie rokov 2007 – 2013, poskytujú Únii dôležité nástroje na podporu aktívneho európskeho občianstva.

3. SLOBODA POHYBU A PRÁVO NA POBYT

3.1. Správa o troch smerniciach o práve na pobyt občanov Únie, ktorí nie sú zárobkovo činní

Komisia prijala v apríli 2006 svoju tretiu správu[8] o uplatňovaní troch smerníc[9] o práve na pobyt pre študentov, občanov, ktorí nie sú zárobkovo činní, alebo dôchodcov Únie vzťahujúcu sa na obdobie rokov 2003 až 2005.

3.2. Smernica 2004/38: Posilnenie občianstva

Najvýznamnejšou udalosťou v tejto oblasti bolo nadobudnutie účinnosti smernice 2004/38 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov slobodne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských štátov 30. apríla 2006. Smernica:

- kodifikuje v jednom dokumente komplexný legislatívny súbor a bohatú judikatúru ESD a vytvára jednotný právny režim v rámci kontextu občianstva,
- uľahčuje výkon práva na pobyt zjednodušením podmienok a formalít (napríklad, zrušením systému udeľovania povolení na pobyt občanom Únie),
- posilňuje práva rodinných príslušníkov (napríklad, rozšírením práv na zlúčenie rodiny na registrovaných partnerov),
- vytvára nepodmienené trvalé právo na pobyt po piatich rokoch nepretržitého zákonného pobytu v hostiteľskom členskom štáte a
- zvyšuje ochranu občanov Únie a ich rodinných príslušníkov pred vyhostením na základe verejnej politiky, verejnej bezpečnosti a verejného zdravia.

Občania si budú môcť plne uplatňovať svoje posilnené práva iba vtedy, ak budú o nich v plnej miere informovaní. Cieľom **„Príručky o tom, ako čo najlepšie použiť smernicu 2004/38/ES“** je pomôcť občanom Únie zoznámiť sa s právnymi predpismi ich preložením do

---

6 Rozhodnutie Rady 2004/100/ES z 26. januára 2004.

7 Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 1904/2006/ES z 12. decembra 2006, ktorým sa na obdobie rokov 2007 – 2013 ustanovuje program „Európa pre občanov“ na podporu aktívneho európskeho občianstva.

8 KOM(2006) 156 v konečnom znení.

9 Smernice 93/96, 90/364 a 90/365, zrušené smernicou 2004/38.

jazyka zrozumiteľného užívateľovi[10]. V celej EÚ sa distribuovalo viac ako 16 000 kópií príručky v 19 jazykoch.

Kontrola správneho uplatňovania smernice je bezpodmienečnou prioritou Komisie[11]. V období od júna 2006 do februára 2007 sa začalo 19 **konaní vo veci porušenia** v dôsledku **neoznámenia** vnútroštátnych vykonávacích opatrení: 15 z nich sa začalo v júni 2007, z ktorých štyri boli predložené ESD. Komisia začala v roku 2007 štúdiu, ktorej cieľom je preskúmať **súlad transpozičných opatrení**. Určité problémové oblasti nesprávneho vykonávania smernice už však boli stanovené na základe individuálnych podnetov, petícií a otázok EP.

Rodinní príslušníci z tretích krajín naďalej narážajú na problémy, nielen pokiaľ ide o povolenie na ich vstup, ale aj pokiaľ ide o vydanie preukazov pobytu. Majú právo žiť s občanmi Únie iba na základe ich rodinných väzieb, ale niektoré členské štáty od nich vyžadujú, aby predložili dokumenty alebo podrobili sa postupom, ktoré smernica nepovoľuje. Komisia využívala a bude naďalej využívať svoje právomoci podľa článku 226 ES, aby zabezpečila súlad so smernicou.

Mnoho podnetov sa týka prekážok slobodnému pohybu, na ktoré narážajú obyvatelia Únie pri cestovaní do iného členského štátu v dôsledku **dokumentov, ktoré vyžadujú hraničné orgány a leteckí prepravcovia**. Komisia vyzvala v júni 2005 všetky členské štáty, aby overili, či vnútroštátne právne predpisy a prax, vrátane pravidiel a predpisov vzťahujúcich sa na letecké spoločnosti a uplatňované leteckými spoločnosťami, sú v súlade s právnymi predpismi ES. Po zásahu Komisie neboli v tejto konkrétnej oblasti v podstate podané žiadne ďalšie podnety.

ESD v **mnohých rozsudkoch**[12] pripomenul, že právo zdržiavať sa na území členského štátu sa udeľuje priamo každému občanovi Únie na základe článku 18 Zmluvy o ES a zdôraznil potrebu vysvetliť právo na slobodný pohyb z hľadiska základných práv, a najmä práva na ochranu rodinného života a zásady proporcionality.

.

3.3. Prechodné opatrenia v oblasti voľného pohybu pracovníkov

Prechodné opatrenia na maximálne obdobie 7 rokov, ktoré sú rozdelené na tri rôzne fázy, sa v súčasnosti vzťahujú na štátnych príslušníkov 8 členských štátov, ktoré pristúpili k EÚ 1. 5. 2004[13] (EÚ-8) a na štátnych príslušníkov Bulharska a Rumunska po pristúpení týchto krajín k EÚ 1. 1. 2007.

Do mája 2007 otvorilo deväť z pätnástich členských štátov[14] svoje trhy práce štátnym príslušníkom členských štátov EÚ-8 a desať z dvadsiatich piatich členských štátov otvorilo svoje trhy práce štátnym príslušníkom Bulharska a Rumunska[15]. Ostatné členské štáty

---

10 http://ec.europa.eu/commission_barroso/frattini/doc/guide_2004_38_ec_en.pdf

11 KOM(2006) 333 záverečné oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – Správa o implementácii Haagskeho programu za rok 2005.

12 Pozri, okrem iného, prípady C-200/02 Chen, C-215/03 Oulane, C-157/03 Komisia/Španielsku, C-503/03 Komisia/Španielsku, C-258/04 Ioannidis, C-1/05 Jia, C-50/06 Komisia/Holandsku.

13 Okrem Cypru a Malty.

14 Fínsko, Grécko, Írsko, Taliansko, Portugalsko, Holandsko, Španielsko, Švédsko a Spojené kráľovstvo.

15 Cyprus, Česká republika, Estónsko, Fínsko, Lotyšsko, Litva, Poľsko, Slovensko, Slovinsko a Švédsko.

obmedzujú prístup pracovníkov z týchto krajín na základe vnútroštátnych právnych predpisov uplatňovaním systému pracovných povolení, aj keď často s úpravami a zjednodušenými postupmi.

Komisia predložila v roku 2006 **správu o fungovaní prechodných opatrení**[16]. Komisia dospela k záveru, že toky mobility boli veľmi obmedzené a zistilo sa, že takéto toky mali pozitívny vplyv na hospodárstva členských štátov EÚ-15. Komisia odporúča dôkladne zvážiť, či je potrebné pokračovať v obmedzeniach z hľadiska situácie na ich trhoch práce a z hľadiska dôkazov uvedených v správe.

3.4. Ďalšie problémy

Mnohí občania Únie využívajú možnosť práva slobodného pohybu uplatňované v EÚ, pričom právne predpisy obdobné týmto právam sa uplatňujú, aj vo **Švajčiarsku** na základe Dohody medzi ES a jeho členskými štátmi a Švajčiarskou konfederáciou o slobodnom pohybe osôb[17]. Od 1. júna 2007 sa občania Únie z členských štátov EÚ-15, Cypru a Malty môžu presťahovať do Švajčiarska a zdržiavať sa tam bez akýchkoľvek obmedzení. V súčasnosti prebiehajú rokovania o úprave Dohody o EHP, ktorou by sa smernica 2004/38 uplatňovala v členských štátoch EZVO (Lichtenštajnsko, Nórsko a Island).

Pokiaľ ide o otázku **repatriácie telesných pozostatkov**, ktorú vzniesol EP pri niekoľkých príležitostiach a ktorá bola nastolená v 4. správe o občianstve, pohrebné služby sú zahrnuté do rozsahu pôsobnosti smernice o službách na vnútornom trhu (**smernica 2006/123**). Hoci nejde o ustanovenie, ktorým sa jednotne upravuje repatriácia telesných pozostatkov v celej EÚ, toto ustanovenie uľahčí poskytovateľom služieb vykonávať tieto činnosti cezhranične.

4. VOLEBNÉ PRÁVA

4.1. Správa o voľbách do EP v roku 2004 a príprava na voľby v roku 2009

Komisia prijala v decembri 2006 **správu o voľbách do EP v roku 2004**.[18] Hoci sa pozoruje všeobecný trend poklesu účasti na voľbách do EP (45% v roku 2004, 50% vo roku 1999 a 56% v roku 1994), možno pozorovať zvýšenie účasti občanov Únie, ktorí žijú v inom členskom štáte, ako je členský štát ich pôvodu. V roku 2004 sa viac ako jeden milión občanov Únie zaregistrovalo vo voľbách vo svojom štáte trvalého bydliska, čo predstavuje takmer 12% v porovnaní s 5,9% v roku 1994 a 9% v roku 1999. **Zvýšenie účasti** sa vysvetľuje väčšou mobilitou obyvateľov v rámci EÚ a snahou členských štátov informovať ich o ich právach. **Menej z nich** však **kandiduje vo voľbách**: 62 v roku 1999 v porovnaní s 57 v roku 2004 (z ktorých traja boli zvolení). Medzi možné vysvetlenia nízkeho počtu kandidátov, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi daného členského štátu, patrí zložitý postup podania žiadosti kandidátmi, ktorý je v súčasnosti stanovený v smernici 93/109[19].

---

16 KOM(2006) 48 v konečnom znení.

17 Ú. v. ES L 114, 20.4.2002.

18 KOM(2006)790 Oznámenie Komisie – Európske voľby v roku 2004 – Správa Komisie o volebnej účasti občanov Európskej únie v členskom štáte ich bydliska (smernica 93/109) a o volebných úpravách (rozhodnutie 76/787 zmenené a doplnené rozhodnutím 2002/772).

19 Smernica Rady 93/109/ES zo 6. decembra 1993, ktorou sa stanovujú podrobnosti uplatňovania volebného práva a práva byť volený do Európskeho parlamentu pre občanov únie s bydliskom v členskom štáte, ktorého nie sú štátnymi príslušníkmi

Komisia v snahe vyriešiť problémy uvedené v správe súčasne navrhla zmeniť a doplniť smernicu 93/109 zavedením opatrení, ktorými sa **zmierni zaťaženie kandidátov a členských štátov,** pričom poskytne potrebné záruky proti zneužitiu[20].

4.2. Vývoj v judikatúre

ESD vo svojich rozsudkoch z 12. 9. 2006[21] zdôraznil, že v súčasnosti je na členských štátoch, aby upravili tie aspekty volieb do EP, ktoré nie sú zosúladené na úrovni Spoločenstva, a najmä definovali osoby oprávnené voliť a kandidovať vo voľbách. Pri tejto činnosti však musia dodržiavať právne predpisy ES, vrátane ich všeobecných zásad. Tým sa vylúčia rozdiely v zaobchádzaní so štátnymi príslušníkmi, ktorí sa nachádzajú v porovnateľných situáciách, pokiaľ nie je tento rozdiel objektívne opodstatnený.

4.3. Politické strany na európskej úrovni

Komisia prijala v júni 2007 návrh na zriadenie európskych politických nadácií. Týmto návrhom sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 2004/2003 o politických stranách na európskej úrovni a o ich financovaní. Je založený sa článku 191 Zmluvy o ES, ktorým sa uznáva, že politické strany na európskej úrovni sú dôležitým faktorom integrácie a prispievajú k formovaniu európskeho povedomia a vyjadreniu vôle občanov Únie. Finančné prostriedky prostredníctvom nariadenia spravované EP dostáva celkove desať politických strán na európskej úrovni. Rozpočet na účely politických strán na európskej úrovni bol v roku 2007 stanovený na 10,4 milióna eur.

4.4. Účinná účasť občanov Únie na politickom živote v členskom štáte ich pobytu

S cieľom zabezpečiť, aby občania Únie mohli uplatňovať svoje volebné práva v členskom štáte ich pobytu v komunálnych a európskych voľbách za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci, Komisia posudzuje právne predpisy členských štátov, ktorých **vnútroštátne právne predpisy neumožňujú obyvateľom Únie, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi týchto štátov, stať sa členmi politických strán a/alebo založiť politické strany**. Vylúčenie možnosti občanov Únie, aby založili politickú stranu alebo sa stali jej členmi v členskom štáte ich pobytu by im mohlo zabrániť v účinnom uplatňovaní ich práva kandidovať vo voľbách. Komisia bude žiadať od príslušných členských štátov, aby odstránili takéto obmedzenia, a ak to bude nutné, uplatní svoje právomoci podľa článku 226 Zmluvy o ES.

Predchádzajúce správy o občianstve upozornili na znepokojenie mnohých občanov Únie o skutočnosti, že vo väčšine členských štátov sú občania Únie s inou štátnou príslušnosťou zbavení **práva zúčastniť sa celoštátnych alebo regionálnych volieb** v krajine ich pobytu. Znepokojenie občanov sa potvrdilo opakujúcimi sa otázkami EP a korešpondenciou verejnosti počas sledovaného obdobia. Komisia vyzýva členské štáty, aby preskúmali tento problém, aby sa podporila účasť občanov Únie na politickom živote v krajine ich pobytu.

4.5. Volebné práva v komunálnych voľbách

Pokiaľ ide o volebné práva v komunálnych voľbách, smernica 94/80 bola nakoniec upravená smernicou 2006/106, ktorou sa pridali odkazy na základné samosprávne celky nových členských štátov.

---

[20] KOM(2006)791.

[21] C-145/04 Španielsko/Spojené kráľovstvo a C-300/04 Eman a Sevinger.

5. DIPLOMATICKÁ A KONZULÁRNA OCHRANA

Acquis v oblasti diplomatickej a konzulárnej ochrany je veľmi obmedzené. Okrem rozhodnutia 96/409/SZBP o zavedení cestovného preukazu, sa zakladá na **rozhodnutí 95/553 o ochrane občanov EÚ prostredníctvom diplomatických a konzulárnych zastúpení,** ktoré nadobudlo účinnosť až v máji 2002 v dôsledku ťažkopádnych legislatívnych procesov potrebných na jeho prijatie v členských štátoch.

Občania Únie stále viac cestujú do tretích krajín a žijú v tretích krajinách. EUROSTAT[22] odhadol, že počet ciest uskutočnených v roku 2005 do miest určenia mimo EÚ bol približne 80 miliónov. Polovica občanov Únie očakáva, že v nasledujúcich troch rokoch bude cestovať do tretej krajiny.[23] **Obmedzené zastúpenie členských štátov** v tretích krajinách (maximálne 10 členských štátov je zastúpených v 107 zo 166 tretích krajín) a skúsenosti získané z nedávnych kríz (konkrétne ázijské cunami a kríza v Libanone) poukázali na to, že existuje **priestor na zlepšenie spolupráce** medzi konzulárnymi a diplomatickými orgánmi.

Po prijatí **zelenej knihy** Komisie **o diplomatickej a konzulárnej ochrane občanov Únie v tretích krajinách**[24] 28. 11. 2006 Komisia predložila **akčný plán na roky 2007 – 2009**[25]**,** v ktorom navrhla sériu opatrení na posilnenie tejto ochrany a **odporúčanie** členským štátom, aby zahrnuli text článku 20 do cestovných pasov[26].

6. PETIČNÉ PRÁVO OBRÁTIŤ SA NA EP A OMBUDSMANA

Občania Únie, ako aj akákoľvek fyzická alebo právnická osoba s bydliskom alebo so sídlom v členskom štáte, majú **petičné právo obrátiť sa na EP** vo veci, ktorá spadá do sféry činnosti ES a ktorá sa týka priamo žiadateľa (články 21 a 194 Zmluvy o ES). EP bolo v roku 2004 doručených 1002 petícií (623 z nich bolo prijateľných), v roku 2005 1032 petícií (628 prijateľných) a v roku 2006 1021 petícií (667 prijateľných). Jedna štvrtina až jedna tretina petícií je spojená s konaním vo veci porušenia alebo je dôvodom na jeho začatie.

Podnety vo veci prípadov nesprávneho úradného postupu v činnostiach inštitúcií alebo orgánov Spoločenstva (články 21 a 195 Zmluvy o ES) **možno zasielať aj európskemu ombudsmanovi.** Ombudsman je naďalej svedkom zvyšovania počtu podnetov, najmä v dôsledku pristúpenia nových členských štátov k EÚ: 3726 podnetov bolo doručených v roku 2004, 3920 v roku 2005 a 3830 v roku 2006. Prevažná väčšina podnetov je aj naďalej považovaná za podnety, ktoré nespadajú pod mandát ombudsmana alebo ktoré sú považované za neprijateľné, pričom prevažnú väčšinu podnetov (priemerne 94,5% počas obdobia rokov 2004 - 2006) zasielajú súkromné osoby.[27]

EP udelil N. Diamandourosovi **rozhodnutím 2005/46** druhý mandát európskeho ombudsmana od 11. januára 2005.

---

22 Databáza o obyvateľstve, oddiel o cestovnom ruchu. Údaje zahŕňajú prázdniny a služobné cesty v roku 2005 v dĺžke trvania viac ako jeden deň.

23 Eurobarometer č. 118 z júla 2006.

24 KOM(2006)712.

25 KOM(2007)767 v konečnom znení.

26 K(2007)5841 v konečnom znení.

27 Výročné správy európskeho ombudsmana možno nájsť na adrese http://www.ombudsman.europa.eu/report/en/default.htm

7. ROVNAKÉ ZAOBCHÁDZANIE NA ZÁKLADE ŠTÁTNEHO OBČIANSTVA

ESD vyniesol v tejto oblasti počas referenčného obdobia niekoľko dôležitých rozsudkov[28]. ESD pripomenul, že **občianstvo v Únii bolo s konečnou platnosťou definované ako základný štatút štátnych príslušníkov členských štátov,** ktorý umožňuje osobám nachádzajúcim sa v rovnakej situácii, aby využili rovnaké zaobchádzanie v oblasti zákona bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť, bez toho, aby boli dotknuté výslovne uvedené výnimky a aby sa občania Únie s legálnym pobytom v členskom štáte mohli spoľahnúť na článok 12 Zmluvy o ES vo všetkých situáciách, ktoré spadajú pod materiálny rámec právnych predpisov ES, vrátane tých, ktoré zahŕňajú právo na slobodný pohyb a pobyt v inom členskom štáte.

Právo na rovnaké zaobchádzanie bolo ďalej objasnené **smernicou 2004/38**. Článok 24 ods. 2 umožňuje dve výnimky z tohto pravidla: Počas prvých troch mesiacov pobytu alebo počas dlhšieho obdobia v prípade uchádzačov o zamestnanie nie sú členské štáty povinné udeliť právo na sociálnu pomoc občanom Únie, ktorí nie sú pracovníkmi, samostatne zárobkovo činnými osobami alebo ktorí si nezachovajú takéto postavenie alebo ktorí nie sú ich rodinnými príslušníkmi. Členské štáty nie sú povinné udeliť tým istým osobám ani pomoc na výživu v prípade štúdia, ktorá pozostáva zo študentských grantov alebo študentských pôžičiek, pred získaním trvalého práva na pobyt.

V prípade *Garcia Avello*[29] ESD rozhodol, že články 12 a 17 Zmluvy o ES zabraňujú vnútroštátnym orgánom odmietnuť uznanie žiadosti o zmenu priezviska podanú v mene neplnoletých občanov Únie s dvojitým štátnym občianstvom, ktoré by im umožnilo používať priezvisko, na ktoré majú právo podľa zákona a tradície ich druhého členského štátu, ktorého sú štátnymi príslušníkmi. Komisia preskúmala opatrenia prijaté členskými štátmi na dosiahnutie súladu s rozsudkom a z tohto hľadiska začala v období od októbra 2005 do roku 2006 tri konania vo veci porušenia.

8. ÚČINNÉ VYKONÁVANIE PRÁV OBČANOV

Korešpondencia doručená od občanov je veľmi dôležitým prostriedkom na zistenie porušení právnych predpisov ES členskými štátmi. Komisia naďalej dostáva množstvo otázok založených na údajnom porušení ich práv, najmä práva na slobodný pohyb. Hoci práva na slobodný pohyb a pobyt sú možno dve z najzrejmejších práv, ktoré majú občania Únie k dispozícii, mnoho vnútroštátnych orgánov má tendenciu obmedzovať účinné uplatňovanie takýchto práv (týka sa to od príslušníkov hraničnej stráže až po imigračné úrady a miestne rady), čo znamená, že právne predpisy ES sa v EÚ často neuplatňujú rovnako.

Z tohto hľadiska by sa mal uviesť úspech mechanizmu **SOLVIT**[30] zavedený Komisiou a členskými štátmi v júli 2002. SOLVIT pomáha občanom a podnikateľským subjektom nájsť rýchle a pragmatické riešenia problémov, ktoré vznikajú v dôsledku nesprávneho uplatňovania právnych predpisov ES vnútroštátnymi správnymi orgánmi, v lehote desiatich týždňov. Centrá SOLVIT boli vytvorené vo všetkých 27 členských krajinách, ako aj na Islande, v Lichtenštajnsku a Nórsku. Všetky centrá sú súčasťou vnútroštátnych správ, pričom Komisia monitoruje a podporuje prácu siete.

Tok prípadov sa od zriadenia siete SOLVIT zvýšil z 12 na 70 nových prípadov za mesiac. Priemerná miera vyriešenia problémov je približne 80% a čas potrebný na vyriešenie jedného

---

28 Pozri najmä prípady C-456/02, Trojani a C-209/03 Bidar.

29 C-148/02

30 Pozri http://ec.europa.eu/solvit a výročnú správu SOLVIT SEK(2007) 585.

prípadu bol v období rokov 2004 – 2007 približne 65 kalendárnych dní. Väčšinu podnetov (66%) podávajú občania a týkajú sa práv na pobyt, víz, sociálneho zabezpečenia, uznania odbornej kvalifikácie a zdaňovania. Sieť SOLVIT funguje veľmi dobre, ale členské štáty musia zabezpečiť, aby ich národné centrá SOLVIT boli dostatočne vybavené personálom, čo v súčasnosti nie je zabezpečené v takmer polovici centier.

Kým Komisia bude naďalej monitorovať jednotné uplatňovanie právnych predpisov ES členskými štátmi a využívať svoje právomoci na základe článku 226 ES, aby podnietila členské štáty, aby čo najskôr zabezpečili súlad s právnymi predpismi ES, bude naďalej podporovať alternatívne mechanizmy riešenia sporov, ktoré môžu byť pri riešení problémov občanov osobitne efektívne, účinné a menej ťažkopádne.

9. OBČIANSTVO A ZÁKLADNÉ PRÁVA

Komisia stavia základné práva do centra všetkých svojich politík. V tomto zmysle **skupina komisárov pre základné práva, antidiskrimináciu a rovnaké príležitosti** presadzuje od roku 2004 politiku a zabezpečuje spojitosť iniciatív Komisie v týchto oblastiach, ako aj v oblasti integrácie menšín.

Hoci väčšina práv zakotvených v **Charte základných práv EÚ** sa neobmedzuje na občanov Únie, určité práva sú spojené s občianstvom v Únii, t. j. volebné práva (články 39 a 40), právo na slobodný pohyb a pobyt (článok 45) a právo na diplomatickú a konzulárnu ochranu (článok 46).

9.1. Program Základné práva a občianstvo na roky 2007 - 2013

Rada vytvorila 19. apríla 2007 dôležitý nástroj v oblasti občianstva, keď prijala **rozhodnutie 2007/252/ES, ktorým sa na obdobie rokov 2007 až 2013 ustanovuje osobitný program „Základné práva a občianstvo“** ako súčasť všeobecného programu „Základné práva a spravodlivosť“[31]. Program predstavuje nový impulz pre politiky EÚ v oblasti základných práv a občianstva, pričom jedným z jeho hlavných cieľov je podpora európskej spoločnosti založenej na dodržiavaní základných práv, vrátane práv odvodených z občianstva v Únii. Financovanie zo Spoločenstva v rámci tohto programu môže byť buď vo forme grantov alebo prostredníctvom zmlúv o verejnom obstarávaní.

9.2. Agentúra Európskej únie pre základné práva

Agentúra Európskej únie pre základné práva vznikla 1. marca 2007[32] a nahradila Európske centrum pre monitorovanie rasizmu a xenofóbie. Cieľom tejto agentúry je poskytovať pomoc a odborné poradenstvo v oblasti základných práv príslušným inštitúciám Spoločenstva a jeho členským štátom pri vykonávaní právnych predpisov ES. Jej tri základné úlohy sa týkajú zberu, analýzy a šírenia informácií a údajov, formulovania a uverejňovania rád a správ a podpory dialógu a zvyšovania informovanosti s občianskou spoločnosťou.

---

31 Ú. v. EÚ L 110, 27.4.2007, s. 33, korigendum v Ú. v. EÚ L 141, 2.6.2007, s. 83.

32 **Nariadenie (ES) č. 168/2007** z 15. februára 2007.